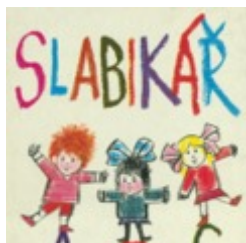

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

HISTORIE A SOUČASNOST NAŠICH SLABIKÁŘŮ

Praha, 25. března 2020 - Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského připravilo na počest Dne učitelů 28. března 2020 on-line verzi výstavy věnované slabikářům, vycházejícím na našem území již od poloviny 16. století. V chronologickém přehledu ukazuje vývoj slabikáře od věroučného tisku po svěbytnou dětskou knihu. Samostatná část je věnována postupům dnešních nakladatelství při vydávání učebnic. On-line forma výstavy reaguje na současná preventivní opatření proti šíření nemoci COVID-19.

České slabikáře vycházejí již po šest století. Pro výuku čtení a latiny se používaly ve středověku abecedáře (*Abecedarium*). První slabikáře obsahovaly jednoduché texty, základy náboženství a básně. Nejstarším slabikářem, vzniklým podle německých vzorů, je *Slabikář český a jiných náboženství počátkové, kterýmžto věcem dítky křesťanské hned z mladosti učeny býti mají*. Vydal jej prostějovský tiskař Jan Günther roku 1547 s přispěním biskupa Jednoty bratrské Jana Blahoslava. Až téměř do konce 18. století měly slabikáře ráz věroučného tisku a didaktice prvního čtení nebyla věnována pozornost.

Teprve s novým tereziánským školským zákonem vyšel v roce 1774 slabikář Johanna Ignaze Felbigera *ABC-Namenbüchlein zum Gebrauche der Schulen in den kaiserlich-königlichen Staaten*, který jako jediný povolila Marie Terezie pro výuku ve školách a který vycházel ve velkých nákladech až do roku 1851 (česky poprvé 1775). Výuku elementárního čtení ovlivnila i Felbigerova *Knih methodní* (1777).

Na vývoj našich novodobých slabikářů měl značný vliv *Slabikář pro školy obecné* od autorů Adolfa Frumara a Jana Jursy z roku 1898 s ilustracemi Mikoláše Alše, později i Adolfa Kašpara. Autoři tohoto slabikáře zde prosadili metodu psacího čtení nad knižním tiskem. V jejich šlépějích pokračovali učitelé Josef Kožíšek (1861–1993) a Josef Kubálek (1876–1968).

Výstava se věnuje také slabikářům z období I. republiky, kdy se na našem území používalo až 26 druhů učebnic v mateřských jazycích národnostních menšin zastoupených v ČSR. Po roce 1948 byly až do 70. let 20. století české slabikáře vytvářeny pod vlivem učebnic elementárního čtení a psaní – *bukvarů* – ze Sovětského svazu.

Slabikáře mají vliv na formování osobnosti dítěte rovněž po stránce citové a estetické. Od konce 19. století vedle zkušených autorů – pedagogů, je ilustrovali naši přední umělci – např.

Mikoláš Aleš, Adolf Kašpar, Artur Scheiner, Marie Fischerová-Kvěchová, Richard Lauda, Alois Mudruňka, Václav Junek a Ota Janeček. Ilustrátoři českých slabikářů byli oceněni dokonce i v mezinárodních soutěžích v Lipsku, a to Adolf Kašpar v roce 1914 a Ota Janeček v roce 1977. Slabikáře českých škol patřily v celosvětovém měřítku vždy k těm nejlepším nejen po stránce didaktické, ale i estetické.

Národní pedagogické muzeum a knihovna Jana Amose Komenského má ve svých muzejních i knihovních fondech celou řadu autentických dokladů vývoje výuky elementárního čtení na našem území. Součástí knihovních fondů Pedagogické knihovny J. A. Komenského, jež jsou prezentovány na této výstavě, je i konzervační fond učebnic, který zahrnuje publikace všech typů a stupňů škol, a to jak učebnice pro základní a střední školy, dále pak vysokoškolské učební texty i učebnice pro samouky. Tento fond obsahuje i velice vzácný soubor 913 našich a zahraničních slabikářů, včetně fotokopií slabikářů z let 1547–1793.

Současnost našich slabikářů zastupuje část připravená nakladatelstvím Fraus, která se věnuje postupu vydání nového slabikáře, a to od sestavení týmu autorů až po finální distribuci učebnice do škol. Návštěvník se tak detailně seznámí i s důležitými skutečnostmi, které musí nakladatelství při tvorbě nového slabikáře řešit, i s mnohými úskalími, se kterými se mohou autory textů a ilustrací při vydání nové učebnice setkat. Část výstavy je věnována i pracím studentů vysokých škol zaměřených na design a didaktickou ilustraci.

Více informací:

<https://www.npmk.cz/novinky/knihovna/line-vystava-nase-slabikare-historie-soucasnost>